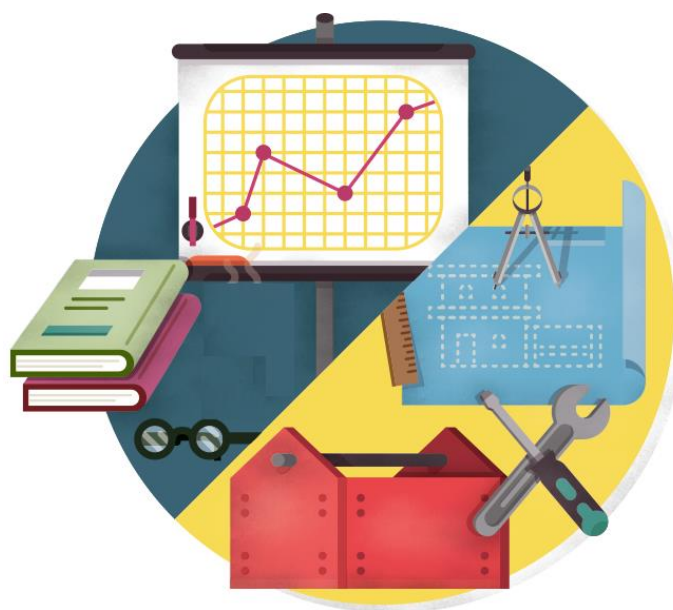

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
ПЕДАГОГИКА КАФЕДРАСИ
ПЕШКУ ТУМАНИ 2-СОН КАСБ-ХУНАР МАКТАБИ**

**ПРОФЕССИОНАЛ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИДА
ДУАЛ ТАЪЛИМНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ
ЗАМОНАВИЙ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ ВА РИВОЖЛАНИШ
ОМИЛЛАРИ**

Республика илмий-амалий конференция материаллари

Бухоро-2021

Конференция Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 2 март 78-Ф-сонли фармоиши асосида ташкил этилди.

КОНФЕРЕНЦИЯНИНГ ДАСТУРИЙ ҚЎМИТАСИ

Б.К.Зарипов	-	Бухоро вилояти ҳокими
М.М.Холмухаммедов	-	Олий ва ўрта махсус таълим вазири ўринбосари
Т. Р.Чориев	-	Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутати.
К.М.Муқимов	-	Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академияси академиги
Ҳ. Ҳ.Қобилов	-	Бухоро вилоят касбий таълимни ривожлантириш ва мувофиқлаштириш ҳудудий бошқармаси бошлиғи:
З.Я.Худайбердиев	-	Педагогик инновациялар касб-хунар таълими бошқарув ҳамда педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш институти ректори
О.Х.Ҳамидов	-	Бухоро давлат университети ректори.
Н.Р.Баракаев	-	Бухоро муҳандислик технология институти ректори.
Ш.Ж.Тешаев	-	Бухоро давлат тиббиёт институти ректори.
Ш.Ж.Имомов	-	Тошкент ирригация ва меллиорация институти Бухоро вилояти филиали директори техника фанлари доктори профессор
Н.А.Нуралиев	-	Тиббиёт фанлари доктори, профессор
О.С.Қаҳҳоров	-	Бухоро давлат университети илмий ишлар ва инновациялар бўйича проректор
Б.Р.Адизов	-	Бухоро давлат университети ҳузуридаги ПКҚТ МО минтақавий марказ директори, п.ф.д.,профессор
М.З.Шарипов	-	Бухоро муҳандислик технология институти илмий ишлар проректори
Ш.Ш.Олимов	-	Бухоро давлат университети педагогика кафедраси мудири педагогика фанлари доктори профессор
Д.Р.Раҳматуллаева	-	Педагогик инновациялар институтининг “Таълимда бошқарув” кафедраси доценти, п.ф.ф.д
Я.Я.Раҳматов	-	Бухоро вилоят касбий таълимни ривожлантириш ва мувофиқлаштириш ҳудудий бошқармаси бошлиғи ўринбосари.
Ш.А.Ҳайитов	-	Бухоро давлат университети жаҳон тарихи кафедраси профессори, тарих фанлари доктори
Ҳ.Х.Ҳакимжонова	-	Педагогик инновациялар институти, “Таълимда бошқарув” кафедраси катта ўқитувчиси
М.Ҳ. Маҳмудов	-	Бухоро давлат университети профессори п.ф.д
Б.Х.Маҳмудов	-	Пешку туман 2-сон касб-хунар мактаби директори.
Б.Қ.Хўжаев	-	Бухоро давлат университети Педагогика кафедраси доценти, п.ф.н
Э.М.Мухторов	-	Бухоро давлат университети педагогика факултети декани психология фанлари номзоди
С.Қ.Қаҳҳоров	-	Бухоро давлат университети касаба уюшма қўмитаси раиси
Н.Бекова	-	Бухоро давлат университети Ўзбек филологияси кафедраси доценти, ф.ф.н.

- ишлаб чиқариш амалиёти индивидуал ёндашувга асосланган ва реал ишлаб чиқариш шароитларига имкон қадар яқинроқ бўлади;
- корхона томонидан дуал молиялаштириш чоралари кўрилади;
- ишлаб чиқаришда менторлик институтини ривожлантирилади.

Дуал таълим - бу профессионал таълимда назарий қисм таълим муассасаси (ўқиш вақтининг 30-40%) базасида, ишлаб чиқариш корхонасида, иш жойидаги машғулотнинг амалий қисми (ўқув вақтининг 60-70%) олиб борилади. Дуал таълимнинг асосий концепцияси ўқув ва ишлаб чиқариш жараёнларини таҳлил қилиш орқали кадрлар тайёрлашда амалий йўналишни кучайтиришга асосланган.

Дуал таълимни кўллашнинг асосий мақсади - Ўзбекистон иқтисодиётини ривожлантириш, йирик ва кичик бизнес субъектларида аҳоли, айниқса ёшлар ва хотин-қизларнинг бандлигини таъминлаш ҳамда камбағалликни қисқартириш учун меҳнат фаолияти билан таълимни уйғунлашган ҳолда ташкил этиш орқали малакали кадрлар тайёрлаш ҳисобланади.

Дуал таълим - бу касбга йўналтиришни ташкил этиш, кадрларга бўлган эҳтиёжлари шакллантириш, таълим дастурларини модернизация қилиш, мутахассисларни корхоналар ва таълим муассасаларда тайёрлаш, шунингдек ижро этувчи ҳокимият органлари, бизнес уюшмалари, иш берувчилар ҳамда манфаатдор томонларнинг тенг жавобгарлигини ўз ичига олган инфратузилма ҳисобланади ва кадрларни сифатли тайёрлашни назарда тутди.

Дуал таълим тизими маълум бир иш жойи учун ўқитиш дастурларини малакали кадрларга қизиқувчи тижорат корхоналари ва минтақада иқтисодиётни ривожлантириш ва турмуш даражасини яхшилашдан манфаатдор бўлган минтақавий ҳокимият томонидан биргаликда молиялаштиришни ўз ичига олади.

DUAL TA'LIM – KICHIK MUTAXASSISLARNI TAYYORLASHNING SAMARALI SHAKLI

L.S.Eliboyeva - BuxDU pedagogika kafedrasi katta o'qituvchisi

Pedagogik kadrlarni ikki tomonlama yo'naltirilgan o'qitish - bu uchta metodologik asoslarning birligi asosida qurilgan mutaxassislarni tayyorlash uchun o'quv va ishlab chiqarish sohalarining muvofiqlashtirilgan o'zaro aloqalarini o'z ichiga olgan o'qituvchilarni o'qitishning innovatsion turi: aksiologik (gumanistik va texnologik tenglik), ontologik (kompetensiya). - asoslangan yondashuv), texnologik (jarayonni kasbiy faoliyatga tayyorlashni tashkil etish).

O'qituvchilar tarkibining ikki tomonlama yo'naltirilgan tayyorgarligi ta'lim bo'limi va pedagogika universiteti o'rtasida muvofiqlashtirilgan o'zaro aloqalarni nazarda tutadi.

Pedagogik kadrlarni ikki tomonlama yo'naltirilgan tayyorlashni amalga oshirish quyidagi tamoyillarga rioya qilishni o'z ichiga oladi:

- ta'lim maqsadlarining zamonaviy jamiyat ehtiyojlariga muvofiqligi;

- insonparvarlik va texnologik yondashuvlar asosida pedagogik ta'lim jarayonida ta'lim va kasbiy-pedagogik sohalarning o'zaro aloqalarini amalga oshirish;
- pedagogik ta'limning yaxlitligini uning tizimli yaxlitligining namoyon bo'lishi sifatida ta'minlash.

Universitetda o'qituvchilar tarkibini ikki tomonlama yo'naltirilgan tayyorlashning tarkibiy tarkibi quyidagilarni o'z ichiga oladi.

- amaliy va texnologik daraja, bunda pedagogik ta'lim jarayonida faoliyat tizimining ikki tomonlama o'zgarishi texnologik jihatdan tashkil etilgan o'quv jarayoni sifatida namoyon bo'ladi;

- ta'limning predmetli natijasini mutaxassis - bo'lajak o'qituvchi egallashi kerak bo'lgan kasbiy va shaxsiy fazilatlar va xususiyatlar majmui sifatida aks ettiradigan kasbiy va shaxsiy daraja (shaxsiy va kasbiy kompetentsiya).

Shunday qilib, pedagog kadrlarning ikki tomonlama yo'naltirilgan tayyorgarligi yangi turdagi o'qituvchining shakllanishiga hissa qo'shadi va universitetda o'quv jarayonining asosiy xususiyatlarini qayta ko'rib chiqishni talab qiladi.

O'qituvchi kadrlarni ikki tomonlama yo'naltirishga yo'naltirish universitetda ta'lim mazmunini tizimlashtirishni, o'quv jarayonining texnologik tashkil etilishini o'zgartirish va qayta ko'rib chiqishni talab qiladi (sinfidagi o'quv guruhida, ta'lim muassasalarida, ishlab chiqarish amaliyotida o'zgaruvchanlik) va universitetda uzluksiz pedagogik o'qitish (bakalavriat, magistr, doktorantura) uchun ilmiy-uslubiy ta'minotni ishlab chiqish. Umumiy ilmiy uslubiy kategoriyasi prizmasi orqali pedagogik ta'limning uzluksiz tizimini rivojlantirish va shakllantirish muammolarini ilmiy-pedagogik tushunish kasb-hunar pedagogik ta'limi sohasida pedagogik tadqiqotlarning yangi istiqbolli yo'nalishlarini ochib beradi. Masalan, tizimli o'quv dasturlari, modullar, kontseptual va terminologik lug'at, ta'lim sifatini nazorat qilish mezonlari va protseduralari, ayrim o'quv kurslari uchun o'quv dasturlari, o'quv materiallari va boshqalarni ishlab chiqish. Dual ta'lim nazariy va amaliy mashg'ulotlarni birlashtirilishini nazarda tutadi, bunda universitet talabasi kasbiy faoliyat asoslarini (nazariy qism) o'zlashtirishi kerak va mashg'ulotning amaliy qismi to'g'ridan-to'g'ri ish joyida amalga oshiriladi: maktablarda, ta'lim muassasalarida shahar markazlari.

Pedagogik kadrlarni ikki tomonlama yo'naltirilgan tayyorlash dasturlari kollej o'qituvchilari va maktab o'qituvchilari-murabbiylari rahbarligida ta'lim muassasalarida aniq ish joylarida amalga oshirilishi mumkin, uchta asosiy komponentni o'z ichiga oladi:

- amaliy va laboratoriya ishlari;
- o'quv, ishlab chiqarish (pedagogik) amaliyoti;
- sinfdan tashqari ish (ekskursiyalar, davra suhbatlari, seminarlar)

ХАФИЗОВ А.Р., УМАРОВ А.А. Дуальное обучение: понятие, принципы, механизмы реализации, преимущества	61
ИМОМОВ Ш.Т. Профессионал таълим муассасаларида дуал таълимни ташкил этишнинг методологик асослари	66
JUMAYEVA M.T. Professional ta'lim muassasalarida dual ta'limning tashkil etishning metodologik asoslari	70
IZBULLAYEVA G.V. O'zbekiston Respublikasi professional ta'limida o'qitishning dual tizimi	73
ORTIQOV O.R. Oliy va professional ta'lim tizimi integratsiyasida dual ta'lim mazmuni	75
ДЖАНАЛИЕВА Г.А., БОБОЕВ Ж.Ж., ИСРОИЛОВА Ш.Н. Профессионал таълим муассасаларида дуал таълим тизимини қўлланилишининг аҳамияти	77
ELIBOYEVA L.S. Dual ta'lim – kichik mutaxassislarni tayyorlashning samarali shakli	78
ISMATOVA N.B., SULTONOV A. Dual ta'limning amalga oshirish imkoniyatlari	79
АБДУЛЛАЕВ Қ.Ф. Профессионал таълимни ташкил этиш истиқболлари	82
БОБОМУРОДОВА Н.Ж. Ибн Сино таълимотида жисмоний баркамоллик ғояси	83
2-ШЎЪБА. ПРОФЕССИОНАЛ ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА ДУАЛ ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ ҚЎЛЛАШ ИМКОНИАТЛАРИ	
УБАЙДУЛЛАЕВ А.Н. Профессионал таълим тизимида “модулли ўқитиш”ни қўллаш имкониятлари ва замонавий тенденциялари	86
НОРОВ Н. Таълим муассасаси ўқувчиларининг worldskills стандартлари асосида компетенцияларини шакллантириш	90
МУРАТОВА Г.С. “Сув ва саломатликнинг атраф муҳитдаги ўрни” мавзусини дуал таълимда ташкил этиш	92
ФЁДОРОВ С.В., ШАРИПОВ Ж.О. Влияние структурных и фазовых превращений в легированном подповерхностном слое быстрорежущих инструментов на их износостойкость при резке жаропрочных, хромовых сплавов	95
ЭШОНҚУЛОВ Б.Д. Янги профессионал таълим - янги миссияси	104
КАЗИМОВА М.Ш. Дуальное образование как фактор успешного трудоустройства выпускников нефтегазового колледжа	108
КНАФИЗОВ А.Р., МУКНАМАДИЕВА Р.А. Uzbek dual system education key to achieve the goals of maintainable advancement	112
СИРОЖОВ С. Гуманистические принципы образовательного процесса в Узбекистане	115